

ontwikkeld. Bij elke casus gaat hij in op vier componenten van het model: met welke vragen en problemen worden de psychologen geconfronteerd, wat brengen zij in aan noties en conceptueel gereedschap, welke zijn de institutionele kaders waarbinnen zij moeten werken en welke legitimerings- en demarcatieprocessen voltrekken zich? Bij het beantwoorden van die vier vragen heeft Haas veel aandacht voor de complexiteit van de historische ontwikkeling. In een halve eeuw tijd veranderen de vragen en problemen van de potentiële 'afnemers' (de 'publieken'). De academische ontwikkeling van de psychologie draagt op haar beurt weer bij aan veranderingen in het conceptueel gereedschap van de psychologen, waarbij dan voornamelijk aan psychologische tests moet worden gedacht. Ook bij de andere componenten schetst de auteur een proces. Door de componenten steeds weer op elkaar te betrekken ontstaat een genuanceerd en zeer boeiend beeld van de ontwikkeling van de bedrijfs- en schoolpsychologische beroepspraktijk.

A. van der Wurff

L. J. Giebels, *Beel, van vazal lot onderkoning. Biografie 1902-1977* (Dissertatie Nijmegen 1995; Den Haag: Sdu uitgeverij Koninginnegracht, Nijmegen: Centrum voor parlementaire geschiedenis, 1995, xvii + 649 blz., f75,-, ISBN 90 12 08235 8).

Aan het slot van de biografie over Louis Josef Maria Beel (1902-1977) maakt diens biograaf zijn lezers nog even knap zenuwachtig door zich af te vragen of Beel wel een staatsman was. En dan somt hij onverbiddelijk op: geen enkele belangrijke wet is op zijn naam gekomen; als bestuurder was hij wel vindingrijk, maar hij heeft niets blijvends gecreëerd; zijn Indonesië-beleid was een jammerlijke mislukking; geen enkel succes als hoogleraar en als politicus vertoonde hij een ongenaakbaarheid die langzamerhand het contact met de tijd had verloren. Even denkt de lezer dat deze dissertatie dan wellicht ook ongeschreven had kunnen blijven, dan wel dat deze aaneenschakeling van rampen en teleurstellingen wellicht een stuk korter had kunnen zijn. Maar als een verlossing komt dan het antwoord: Beel had ongeveer het formaat van Drees en Romme, hij was de buffer en de schakel tussen beide — voor Nederlandse begrippen is dat voldoende om door de historicus tot staatsman te worden gekroond. Met een zucht van opluchting kan het boek vervolgens worden dichtgeslagen en overdacht worden wat we nu wijzer zijn geworden van deze zeshonderd pagina's.

En dan moet gezegd worden dat het een merkwaardige dissertatie is, die Giebels heeft geschreven. Op zich rechtvaardigt de carrière van Beel uiteraard een grondige studie. Jarenlang was het een bekwaam, zij het onopvallend ambtenaar, die in februari 1942 plotseling iets opmerkelijks deed: hij stelde zijn functie ter beschikking van de NSB-burgemeester van Eindhoven, omdat het hem als katholiek onmogelijk was om mee te werken aan de verwezenlijking van het nationaal-socialisme. Zonder dat men verder nu al te veel van hem wist, bleek dat toereikend om hem in februari 1945 in het kabinet te benoemen. Ook daarin deed hij niet veel opmerkelijks, maar verwierf zich vervolgens wel een eminente positie in het politieke bestel. Hoewel hij vorm wist te geven aan de samenwerking tussen KVP en PvdA — hij verzong zelfs de term 'het nieuwe bestand' — lijkt een en ander zonder enige bevoegenheid of zelfs maar diepgaande gedachte tot stand te zijn gebracht, zoals hij later (1958/1959) ook even gemakkelijker de nieuwe samenwerking tussen liberalen en confessionelen in elkaar timmerde.

Multatuli heeft eens als grafschrift voor Thorbecke gerijmde: 'De man die hier begraven leit,

stak uit in onuitstekendheid'. Dat zou ook voor Beel op kunnen gaan. Volstrekt onduidelijk blijft wat voor sociaal-politieke opvattingen Beel had. Giebels legt in dit verband bijvoorbeeld wel de katholieke sociale leer uit, maar weet geen enkel gegeven aan te voeren om zelfs maar aannemelijk te maken dat Beel van een en ander had kennis genomen (laat staan dat hij aan het debat daarover deel had genomen). Ook de democratie-opvattingen van Beel worden wazig uitgelegd: hij was 'au fond een democraat' en als bestuurder toonde hij zelfs 'de inborst van een demofiel'. Tja. Of Beel iets vond over de opbouw van de verzorgingsstaat die hij toeliet of, meer beperkt, een idee had over sociale zekerheid blijft geheel in het midden.

Bovendien moet gezegd worden dat Giebels zijn kracht regelmatig meer zoekt in suggesties en vermoedens, dan in heldere bewijsvoering. Voor een deel komt dat wellicht voort uit het feit, dat hij geen liefhebber lijkt te zijn van het onverbidde handwerk van de historicus: het archiefwerk. Dat wreekt zich bij zijn behandeling van de affaire Schokking en al helemaal bij zijn pogingen nieuw licht te werpen op de Greet Hofmans-affaire. De laatste kwestie doet hij af als een dreigende echtscheiding van de koningin, de rest is 'ruis daaromheen'. Uit het voortreffelijke onderzoek van Gerard Mulder en Paul Koedijk voor hun boek *Léés die krant. Geschiedenis van het naoorlogse Parool* (Amsterdam, 1996) blijkt de zaak niet alleen aanzienlijk gecompliceerder te zijn, maar met gedegen archiefonderzoek ook goeddeels te achterhalen. De pruilende zinnestelsels over het niet beschikbaar stellen van gedeponeerde persoonlijke archieven in het Rijksarchief — wie herinnert zich niet het kortzichtige proces dat Giebels hierover heeft aangespannen — wijzen dan ook vooral op eigen onmacht. Kenmerkend is bijvoorbeeld zijn opmerking dat de grondwetswijziging van 1972 over de inrichting van het koninklijk huis 'waarschijnlijk mede onder invloed' van de Hofmans-affaire tot stand is gekomen. Bij deze niet oninteressante suggestie staat geen enkele bronvermelding — wat overigens ook moeilijk zou zijn, omdat bij enig bronnenonderzoek blijkt dat deze relatie niet aanwezig is.

Giebels heeft het archiefwerk, zo blijkt uit zijn annotatie, overzichtelijk gehouden en veel laten lopen. De gaten heeft hij trachten te vullen met interviews. Tot de sterkere gedeelten van zijn boek behoren dan ook vooral die onderdelen, waarover reeds uitvoerig gepubliceerd is, zoals de Indonesische kwestie. De interviews hebben vooral enig licht geworpen op het buitengewoon treurige huwelijks- en gezinsleven van Beel: de zoon van een alcoholicus, getrouwd met een wat simpele vrouw, twee van de vier kinderen geestelijk gehandicapt. De 'vaderlijke-beheerste' omgang met secretaresses moest veel vergoeden.

Al met al kan het oordeel over deze biografie dan ook niet onverkort gunstig zijn. Het bekende is redelijk samengevat, veel nieuwe inzichten worden echter niet geboden. Misschien wel het meest teleurstellend is, dat het boek als het ware weigert een biografie te worden. Het is meer een verzameling hoofdstukken over allerlei ontwikkelingen en gebeurtenissen waar Beel bij betrokken was. Tenslotte moet worden opgemerkt dat het boek nogal wat tekstverwerkersfouten bevat, alsmede een aantal merkwaardige woorden zoals 'radikalski', 'gecarteerd' en 'conscientieus'.

Piet de Rooy

J. Heijs, F. Westra, *Que le tigre danse. Huub Bals. Een biografie* (Amsterdam: Otto Cramwinckel, 1996, 319 blz., ISBN 90 71894 98 3).

De naam van Huub Bals (1937-1988) is nauw verbonden met het Filmfestival Rotterdam. Bals